

BILANS OSIĄGNIĘĆ KULTURALNYCH NRD W R. 1957

Dziennik „Neues Deutschland“ opublikował w dniu 5 stycznia br. artykuł Siegfrieda Wagnera i Jochen Mückenberga pt. „Jahr des Aufbruchs“. Autorzy starają się w tym artykule przedstawić bilans w dziedzinie twórczości kulturalnej w NRD za r. 1957.

Zdaniem autorów, w roku ubiegłym twórczość literacka i artystyczna NRD stała pod znakiem aktywnego włączania się autorów w nurt życia społecznego i politycznego. W literaturze przykładem tego może być cała „Literatura sputnikowa“, jak np. „Planetarny manifest“ („Planetarisches Manifest“) J. R. Bechera, „Rozmowy Sputnikowe“ („Sputnik-Gespräche“) Erwina Strittmatters, wiersze Kuby i innych młodych poetów, jak np. Waltera Stranka „Pieśń Dziecka o Sputniku“ („Kinderlied vom Spütnik“), Horst Salomon „Słuchajcie wszyscy...!“ („Hört alle...!“).

Głównym tematem dzieł literackich, opublikowanych w r. 1957, były problemy współczesnego życia. Tu należy wymienić drukowane przez „Neues Deutschland“ opowiadanie Anny Seghers „40 lat Margarety Wolf“ („40 Jahre der Margarete Wolf“). III część „Wyznania poetyckiego“ („Poetische Konfession“) J. R. Bechera pt. „Poetycka zasada“ („Das poetische Prinzip“), oraz jeden z dalszych tomów cyklu Griszy — A. Zweiga „Czas już dojrzał“ („Die Zeit ist reif“). Uwagę zwróciła także książka Michała Tschesno-Hella „Liczba pod sercem“ („Eine Ziffer unter dem Herzen“), która powstała na podstawie relacji Jacoba Boulangerera.

Wydano też szereg książek o drugiej wojnie światowej, wśród nich „Wojnę bez bitwy“ („Krieg ohne Schlacht“) Ludwika Rennera, „W ogrodzie królowej“ („Im Garten der Königin“) — Horsta Beschera, „Ucieczkę“ („Die Flucht“) Richarda Grossa, opowiadanie Karla Mundstocksa „Do ostatniego człowieka“ („Bis zum letzten Mann“) i dramat Hansa Luckesa „Piwnica“ („Der Keller“). Większość tych książek to dzieła młodych pisarzy, którzy jako żołnierze Wehrmachtu brali udział w wojnie. W swoich opowiadaniach i powieściach rozprawiają się z własną przeszłością.

Książki: Eduarda Claudiusa „O miłości nie powinno się tylko mówić“ („Von der Liebe soll man nicht nur sprechen“) i J. V. Wangenheima „Rano dzień jest dzieckiem“ („Am Morgen ist der Tag ein Kind“) — to próby rozprawienia się z niedawną przeszłością NRD. Podobne próby ze szczególnym uwzględnieniem problemu kształtowania się nowej moralności stanowią książki Benno Volknera „Miłość Gerdy Hellstedt“ („Die Liebe der Gerda Hellstedt“) i Augusta Hilda „Małżeństwo asystenta“ („Die Ehe des Assistenten“). Te książki i szereg innych — są w dużej mierze eksperymentami i z tego punktu widzenia należy je oceniać.

Pod koniec r. 1957 pojawił się pierwszy tom powieści Erwina Strittmatters pt. „Cudotwórca“ („Der Wundertäter“). Książka ta zajmuje wśród nowości ub. roku jedno z pierwszych miejsc. Do wzbogacenia literatury r. 1957 przyczyniły się niewątpliwie też wspomnienia Hansa Grundiga „Między karnawalem a Środą Popielcową“ („Zwischen Karneval und Aschermittwoch“).

Pewnego rodzaju przełom w dziedzinie sztuk pięknych przyniosła wystawa zatytułowana „Rewolucyjniści socjalistycznej sztuki od 1917 do 1957 r.“ („Revolutionäre sozialistischer Kunst von 1917 bis 1957“). Była ona próbą ukazania aktywnego udziału sztuki niemieckiej w zachodzących przemianach społecznych. Przyjaźń między narodami starała się zobrazować wystawa Bogatkina i Baltzera zatytułowana „Dwóch przyjaciół ogląda Chiny“ („Zwei Freunde sehen China“). Na wyróżnienie zasługuje też kolektyw rzeźbiarza F. Cremera, który pracuje nad pomnikiem w Buchenwaldzie. Ważnym wydarzeniem było odsłonięcie pomnika Marksa-Engelsa, wykonanego przez W. Howarda w Karl-Marx-Stadt. Walter Arnold wykonał popiersie Karola Liebknechta i Róży Luxemburg. Dużo dobrych prac dostarczyli graficy. Wymienić tu można plakaty, rysunki, karykatury — Kurta Zimmermanna, E. Jazdzewskiego, K. Wittkugela, Beier-Reda i innych.

Rok 1957 przyniósł wiele sukcesów kompozytorom NRD. Skomponowali oni szereg utworów okolicznościowych oraz znaczną ilość utworów mniejszych, pieśni, kulek i songów. Premiery symfoniczne — to dalsze osiągnięcia muzyczne NRD w ub. r. Do najważniejszych należą: III Symfonia Johanna Cilseka, I Symfonia Leo Spiesa, IX Symfonia Maxa Büttinga oraz „Dramatyczna Uwertura“ Ottmara Gerstera. Victor Bruns skomponował do libretta Alberta Burkata udany muzycznie balet „Nowa Odyseja“ („Neue Odeyssee“), który wystawiła Niemiecka Opera Państwowa. W Erfurcie na uznanie zasłużyła prapremiera opery Hanellsa „Katarynka“ („Die Spieldose“). W chwili obecnej kilku kompozytorów pracuje nad nowymi operami.

Szczytowym osiągnięciem teatru NRD w r. 1957 było wystawienie w Berlinie i Dreźnie sztuki B. Brechta „Leben des Galilei“. Z okazji Rewolucji Październikowej grano z dużym powodzeniem wiele sztuk socjalistycznej dramaturgii. „Deutsches Theater“ wystawił sztukę Bill-Bjelożerkowskiego „Burza“. „Volksbühne“ wystąpiła z przeróbką dramatyczną głośnej książki John Reeda „10 dni, które wstrząsnęły światem“. Dobre inscenizacyjnie przedstawienie pokazały „Städtische Bühnen Leipzig“, wystawiając operę Prokofiewa „Zaręczyny w klasztorze“, oraz teatr w Karl-Marx-Stadt występując ze sztuką rewolucyjną Pogodina „Gra dzwonów na Kremlu“.

Nowsze gatunki dramatu rozwinęli w słuchowiskach i telewizji młodzi pisarze i reżyserzy. Przykładem tego może być sztuka telewizyjna Freda Reichwalda „Ryzyko Marii Diehl“ („Das Wagnis der Maria Diehl“). Nową tematykę przynosi w kilku filmach DEFA. Problematyką przemian na wsi zajmuje się film Kuby i Maetzigy „Zamki i chaty“ („Schlösser und Katen“). Próbą komedii socjalistycznej jest film „Nie zapomnijcie o mojej Traudel“ („Vergesst mir meine Traudel nicht“) wyżej już wspomnianych autorów. Ważny problem młodzieżowy porusza film Kohlhaasa i Kleina „Berlin-Ecke Schönhauser“. Epizod z historii niemieckiego ruchu robotniczego przedstawia film Turka i Haslera „Goniony aż do rana“ („Gejagt bis zum Morgen“). „Lissy“ — to sfilmowana przez Alexa Weddinga i Konrada Wolfa powieść F. C. Weiskopfa. „Wakacje na Sylcie“ („Urlaub auf Sylt“) to nowe interesujące rozwiązanie filmu dokumentalnego dokonane przez Annelie i Andrew Thorndike. Tak, zdaniem autorów wspomnianego na wstępie artykułu, przedstawiają się najważniejsze osiągnięcia w różnych dziedzinach życia kulturalnego NRD w r. 1957. M. M.

Z ZAGADNIEN POLITYKI KULTURALNEJ W NRF

Pomiędzy rządem federalnym a rządami krajów (*Länder*) zarysowują się w NRF niejednokrotnie w różnych sprawach różnice poglądów czy też wybuchają wprost otwarte spory¹. Dziedzina, w której różnice te i spory występują bodaj że w najbardziej ostrej formie, jest polityka kulturalna. W ostatnich czasach dziedzina ta stała się w NRF przedmiotem ożywionych zainteresowań, przy czym uważa się, że kwestie z nią związane należą do najtrudniejszych. Chodzi mianowicie o to, kto ma być odpowiedzialny za kierowanie polityką kulturalną? Związek czy poszczególne kraje, czy też mają te dwa czynniki odpowiedzialność ponosić wspólnie. W sprawie tej zabrał głos na łamach „Frankfurter Allgemeine“ z dn. 25 1 1958 prof. Joachim Tiburtius, senator do spraw oświaty w Berlinie zachodnim, i wypowiedział się za stworzeniem związkowego Ministerstwa Kultury, które stałoby się ośrodkiem opierającym swoją działalność na współpracy z ministerstwami poszczególnych krajów oraz na konferencjach wszystkich ministrów kultury.

Tiburtius twierdzi, że po r. 1945 tendencje federalistyczne jako reakcja przeciwko narodowosocjalistycznej hipertrofii centralistycznej zyskały w Niemczech

¹ Patrz wyżej, B. W., Ius tractatum w NRF.